

AVTONOMIJA

R. g.

Dr. Antona Puškar.

Poljska cesta 11.

P. Ljubljana

pri str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 25 p.

Izhaja vsako soboto

Kriza slovenskih političnih strank in naloga sedanjosti.

V skoro vseh političnih strankah slovenskih poka. Nove razmere, vedno večja zmešanost v političnem in gospodarskem življenju naše države, sili k novim orientacijam v političnem in gospodarskem oziru. Vse premišlja o novih potih in ciljih, vse hoče iz sedanje zmešnjave ven. Toda nikjer ni človeka, ki bi v kratkih besedah podal novo smer. Zakaj, kar zamisliš in počneš danes, to jutri že ni več za rabo. Življenje beži tako hitro, kakor se nikoli doslej: dogodki, več in manj važni, prehitevajo drug drugega, kakor prizori v kino. Večina ljudi se je pri tem naglem menjavanju slik in dogodkov že tako utrudila, da noče o političnih dogodkih in strankah čuti ničesar več. Edini, ki ima smer in gre brezobzirno do svojih ciljev je — **velekapital**. Politična utrujenost ljudstva mu hodi pravi; brez posebnih zaprek in spričo apatične opozicije — to je delavnega ljudstva — vrši svoje „delo“.

Mi smo že ponovno naglašali, da se mora slovenska ljudska politika prilagoditi novim praktičnim potrebam slovenskega ljudstva. To pa ne gre lahko in brez potrebnih preukacij in operacij. To vidimo pri naših političnih strankah prav lepo.

Demokratska stranka se lomi. Po naših informacijah se bo osnovala 10. septembra t. l. v Zagrebu nova demokratska stranka, h kateri bodo pristopili v Srbiji nekdanji „samostanci“, ki so se po državnem preobratu vtopili v Pribečičevi demokratski stranki, v Sloveniji pa bodo njeno krilo baje narodni socialci in pa tisti demokrati, ki niso zadovoljni s politiko dr. Žerjave, to je predvsem liberalni „starini“. Pribečičeva struja bo hodila po sedanjih potih centralizacije in takozvane „unifikacije“ („ujedinjevanja“).

Samostojna kmetijska stranka je brez pravega političnega cilja. Trenotno je njen edini politični cilj ostati za vsako ceno v vladi. Ta stranka bi bila pri nas v Sloveniji lahko ostala precej skupaj,

da ni prevzela nase odgovornosti za vse zle posledice sedanjega balkanskega vladovanja in srbske hegemonije. S tem se je postavila proti težnjam slovenskega in hrvaškega naroda. Zato se njene vrste močno tope, kakor sneg spomladi. Če bo do prihodnjih volitev obdržala vsaj polovico svojega sedanjega posestnega stanja — bo to veliko, zelo veliko.

Delavske stranke so razbite in politično neorientirane. Delavstvo je v naši pretežno kmečki državi številčno zelo šibko. Vendar bi lahko tvorilo stalno opozicijsko skupino, 20—30 poslancev, ki bi — ako bi bili sposobni, delavoljni in pošteni — preprečevali najhujše kapitalistične napade ter tu pa tam izsilili tudi kakšne socialne reforme. Toda industrijsko in obrtno delavstvo ni enotno, nanj se obehajo neresni demagogi, ki skušajo na njegovem širokem hrbišču splezati kvišku. Mi smo te dni doživeli, da je sam predsednik takozvanega „socialističnega“ kluba v beograjskem parlamentu prestopil v vladno službo kot uradnik, kot komisar za izseljence v Ameriko! Da stopijo socialisti v parlamentarno vladno, to je včasih potrebno ali pa celo koristno; da pa opozicijski poslanci stopajo naravnost v vladno službo, to je doživel svet doslej samo v Jugoslaviji. — Vendar mora priti med delavstvom do konsolidacije, ker ga bodo k temu prisilile težke pesti socialne bede. Toda sedanji njegovi vodniki so do tega cilja še velika in močna ovira.

„Slovenska ljudska stranka“, ki je v Sloveniji večinska stranka, se tudi nahaja pred velikimi nalogami. Ali bo krenila na pota, ki vodijo do določne verske (katoliške) stranke, ali pa se razvije v veliko moderno ljudsko stranko, temelječo na etičnem in pozitivnem krščanstvu, izvršujočo med ljudstvom posebno in potrebno socialno delo? Proti praznemu in kričaškemu „svobodomiselstvu“, mora tudi praktično izvesti — **svobodoljubje** zastopajoča zlasti načelo narodne, verske in socialne enakopravnosti.

mični karijeri, nima seveda nobenega razloga, da se ne bi pri sestankih te trojice energičneje zavzemal za svoje stališče tam, kjer se razlikuje od stališča ostalih dveh gospodov.

Zapazilo se je namreč, da g. Žolger, akorav se mu ne more očitati, da bi bil klerikalec, vendar stoji pod močnim vplivom klerikalne stranke (zlasti se boji Korošca).

Pri teh sestankih se je tudi poznal vpliv, ki ga ima nanj njegov stalni osebni stik z g. Ehrlichom.

G. Pitamic je pa vedno enakega imenja kakor Žolger. Glede stolice za narodno gospodarstvo so bili od vseučiliške komisije predloženi: Žilin² (v Frankfurtu), Brezigar, Knaflič, Boehm. Ne le, ker je prvomenovani tekom vojne služil na nemški univerzi in tam napredoval v karijeri, ampak tudi iz čisto objektivnih razlogov je Vošnjak predlagal, da se izbere Brezigarja. Žolger protiven, (vpliv Ehrlicha). Razlog, češ, da je drž. poslanec in da ne more izvrševati istočasno mandat in profesuro.

Ko je dr. Vošnjak na to predložil Knafliča, tudi to ostalima dvema gospodoma ni bilo po volji. Žolger stoji na stališču, naj se vpraša Brezigarja, da se izjavi, ali misli, bo li mogel izvajati profesuro z ozirom na to, da je drž. poslanec.

¹ Želi postati — menda vsled želje svoje boljše polovice — diplomat.

² Najbrže dr. Žizek, op. ur.

nosti. Ta stranka ima vse pogoje, da more organizirati na kulturnem temelju krščanstva večino zapadnega dela naše države, priznavajoč in zahtevajoč lastno državnost tudi za slovenstvo in hrvaštvo.

Radičeva stranka v Sloveniji doslej ni uspela, ker je čisto hrvaška in ne slovenska. Slovenci, navajeni že dolgo na parlamentarno udejstvovanje, ne morejo vzdržati v pasivni politiki, ki je bila vsikdar škodljiva. To so okusili v Avstriji svojčas celo zavedni in žilavi Čeli, ko so za neko dobo zapustili avstrijski parlament. To se je pokazalo tudi pri nas v Jugoslaviji pri Hrvatih. Da so se Hrvatje udejstvovali v parlamentu, bi najbrže državna ustava izgledala drugače in bi sedanji nasilni režim imel vsaj — uzdo, ki je danes nima.

Srbska radikalna stranka se tudi silno trudi, da bi se razširila na Slovenijo. Ti poskusi ne bodo uspeli. Morda bodo „radikali“ napravili nekaj zmešnjave med meščanstvom in uradništvom — v škodo demokratom — več pa gotovo ne. Slovenski kmet in delavec ne hosta šla v nobeno srbsko stranko, tudi v radikalno stranko ne.

Po tem pregledu je jasno predvsem tole:

Nadaljevati se mora s prepotrebno **podrobnim socialnim delom** za delavno ljudstvo. Zahtevati je treba **socialnih reform**, zlasti za **gospodarsko stran** življenja **kmeta in delavca**. V ta namen služi predvsem že lepo razvito **zadružništvo**, ki lahko postane mogočen gospodarski činiteelj. V narodnem pogledu bodi naš cilj **ohranitev slovenstva**, potom **lastne državnosti** v okviru nove države. V vseh ostalih kulturnih rečeh pa moramo ven iz ozkosrčnih predsodkov v pravo **svobodoljublje** v okviru resnične **enakopravnosti narodov in verstev**. Imejmo vedno pred očmi, da dobre ideje vedno in povsod zmagujejo nad nasilstvom. Prava bratovska beseda je močnejša kot vsaka puška.

Sedanje razvaline slovenskih političnih strank dokazujejo potrebo nove organizacije **vsega našega naroda!** Ta narod privedi **organiziran za aktivno politično in gospodarsko delo** na plan, ki velika naloga sedanjosti. Kdor jo pojmuje in jo pomaga izvršiti — le tisti bo zmagal!

Važni dogodki.

Srednja Evropa se maje. Vse dežele, ki spadajo k Srednji Evropi, se nahajajo v nekem nervoznem razpoloženju, ki izvira deloma iz političnih, deloma iz gospodarskih, razmer, ki so zavladaile po Srednji Evropi, na novo urejeni na podlagi mirovnih pogodb.

Središče Srednje Evrope je avstrijske republika. To je nestvor, „ki ne more ne živeti, ne umreti.“ Tako vsaj zatrjujejo nemški Avstriji sami. Mi smo že parkrat opozorili na to, da bi avstrijska republika prav lahko živela, toda opa nalašč noče in ne sme živeti, ker se hoče prvič izogniti plačevanju vojne odškodnine, drugič pa hoče s svojo umetno narejeno beračijo izsiliti od zapadnih velevlasti dovoljenje za združitev z Nemčijo. To so pravi politični cilji avstrijske republike. Če bi zapadne velevlasti postavile nad avstrijsko re-

publiko energičnega kuratorja ali sekvestra, ki bi razgnal dve tretjini nepotrebne uradništva in ljudi primerne obdavčil, bi bil kmalu red v deželi. Tak korak pa bi pomenil kršenje mirovne pogodbe (?) in zato gledajo velike sile čisto ravnodušno, kako drvi Avstrija dan za dnem globje v gospodarski propad in preti za seboj potegniti tudi sosedne države.

Vsled političnih posledic, ki bi jih imela popolna propast Avstrije tudi za njene sosedne, zlasti za Čehe, je postalo avstrijsko vprašanje čez noč velevažno srednje-evropsko vprašanje.

To je pokazalo potovanje avstrijskega kanclerja v Prago, Berlin in Rim. Avstrijski kancler dr. Seipel je odpotoval najprej v Prago, kjer se je sestel z vodilnimi češkimi politikami. Tam je čisto odkrito izjavil, da Avstrija ne more več

LISTEK.**Za smeh in kratek čas.**

Neka odlična osebnost nam je vrgla na mizo šop privatnih pisem iz let 1919. in 1920. z željo, da jih objavimo. Ker gre bržčas za osebo maščevalnosti, pisem za enkrat ne bomo objavili, razven tistih, ki so le za smeh in kratek čas. Mi namreč ne vodimo osebnega boja, temveč načelnega. Iz pisem, ki bi danes utegnili splošnosti še škodovati, bomo prilično prinesli le nedolžnejše odstavke. Danes priobčujemo pismo, ki ga je pisal nek demokratski poslanec tedanjemu podpredsedniku naše deželne vlade g. ministru dr. Žerjavu. Komično pismo se glasi takole:

Pariz, dne 13. avgusta 1919.

Velemenjeni gospod doktor!

Smatram za svojo dolžnost, da Vas opozorim na sledeča fakta:

Prijatelj Bogumil Vošnjak mi je danes zaupno poročal, da se je obrnila ljubljanska vseučilišna komisija na Žolgerja, njega in Pitamica kot edine slovenske v juridičnih stvarinah habilitirane profesorje s prošnjo, da izmed kandidatov, napisanih na listi, ki jo je trojica doposlala omenjena komisija, izberejo profesorje jur. fakultete naše bodoče univerze v Ljubljani.

Ker se Bogumil ne namerava posvetiti v bodočnosti za stalno akade-

mični karijeri, nima seveda nobenega razloga, da se ne bi pri sestankih te trojice energičneje zavzemal za svoje stališče tam, kjer se razlikuje od stališča ostalih dveh gospodov.

Zapazilo se je namreč, da g. Žolger, akorav se mu ne more očitati, da bi bil klerikalec, vendar stoji pod močnim vplivom klerikalne stranke (zlasti se boji Korošca).

Pri teh sestankih se je tudi poznal vpliv, ki ga ima nanj njegov stalni osebni stik z g. Ehrlichom.

G. Pitamic je pa vedno enakega imenja kakor Žolger. Glede stolice za narodno gospodarstvo so bili od vseučiliške komisije predloženi: Žilin² (v Frankfurtu), Brezigar, Knaflič, Boehm. Ne le, ker je prvomenovani tekom vojne služil na nemški univerzi in tam napredoval v karijeri, ampak tudi iz čisto objektivnih razlogov je Vošnjak predlagal, da se izbere Brezigarja. Žolger protiven, (vpliv Ehrlicha). Razlog, češ, da je drž. poslanec in da ne more izvrševati istočasno mandat in profesuro.

Ko je dr. Vošnjak na to predložil Knafliča, tudi to ostalima dvema gospodoma ni bilo po volji. Žolger stoji na stališču, naj se vpraša Brezigarja, da se izjavi, ali misli, bo li mogel izvajati profesuro z ozirom na to, da je drž. poslanec.

¹ Želi postati — menda vsled želje svoje boljše polovice — diplomat.

² Najbrže dr. Žizek, op. ur.

Če pri prihodnjem sestanku trojice V. ne bo prodrli s svojimi predlogi, kar je verjetno, bo zahteval, da se njegovi predlogi sporoče ljubljanski komisiji kot oddeljeno mišljenje.

Vsi trije gospodje pa so sporazumljeni, da se nove učne moči ne nastavi takoj kot profesorje, ampak da se jim da le učne naloge, da podučujejo, in se bo šele pozneje definitivno odločalo.

To pismo ponese v domovino Mačkovšek, ki ponese istočasno prepis tega pisma za Brezigarja v Beogradu.

V ostalem tu ni novosti, italijanska stvar počiva vsaj oficielno, znano pa je, da je šel Smodlaka pred tednom tja v London, odkoder se ni še vrnil (zato je tudi odklonil poziv Pribečičeva, da pride v Beograd ob priliki ministrske krize). Baje je šel v London s tajnimi naročili glede arrangementa z Italijani, o stvari je podučil Pašič, slovenska delegata pa nista vedela o tem nič. Baje se je hotelo odkupiti arrangement z Italijani z bohinskimi kotom do Jesenic (excl.) in pa s celo vzhodno Istro do Učke — vse to za Reko. Natančneje Vas bo podučil Mačkovšek.

Jaz nameravam v kratkem oditi v Beograd v parlament, čudno se mi pa zdi, da ne dobim od Kramerja kakor mi je o priliki svojega bivanja v Parizu obljubil, nobenega sporočila glede mesta pri prestolonasledniku; če Vam je kaj znano in mi to sporočite po prihodnjem kurirju, Vam bom zelo hvaležen. — (Sledi podpis.)

živeti in da se mora nekam nasloniti: Ali na Malo antanto (Češko in Jugoslavijo), ali na Nemčijo, ali pa na Italijo. Češki ministri so pomen tega avstrijskega koraka takoj razumeli in so obljubili Avstriji izdatno pomoč.

Ta pomoč pa še ne pomeni za Avstrijo priključitve k Mali antanti. Je tudi zelo neverjetno, da bi se avstrijsko prebivalstvo za tako priključitev ogrevalo. Avstrijci so Nemci in kot taki spadajo po vsej pameti k Nemčiji. To Čehi dobro vedo in ker tudi vedo, kaj bi pomenilo združenje Avstrije z Nemčijo za Čehe, kjer prebiva par milijonov Nemcev, so rajše rekli, da so pripravljene za Avstrijo nekaj žrtvovati, samo da ostane neodvisna država.

Iz Prage je potoval avstrijski kancler v Berlin. Tudi tam je povedal svoje namere. V Berlinu so ga seveda prijazno sprejeli, rekli pa so mu tudi, da mu zaradi Francozov in njihove politike napram Nemčiji ne morejo pomagati; naj torej stori, kar hoče. Z drugimi besedami: Mi se sedaj še ne moremo združiti, moramo pa združitev pospeševati po ovinkih.

Iz Berlina potuje avstrijski kancler v Rim. Laško časopisje je pri tej priliki vse navdušeno za Avstrijo in za pomoč Avstriji. Kaj namerava Italija z avstrijsko zvezo, je jasno. Italija nima drugih skrbi, kakor kako bi škodovala Jugoslaviji in strla vpliv Male antante. Z laško-avstrijsko zvezo bi Italija rada poglala globok klin med Čehe in Jugoslo-

vane. Zato je prav verjetno, da bodo Lahli nemškimi Avstrijem mnogo obljubili. Če bodo svojo besedo tudi držali, je seveda drugo vprašanje.

Počasi je prišlo srednje-evropsko vprašanje na dnevni red „visoke“ politike. Ni dvoma, da so se o tem problemu posvetovali tudi naši državniki s češkimi o priliki sestanka v Marijanskih Laznih.

Kako se bo srednje-evropsko vprašanje končno rešilo, ne more vedeti nihče. Eno pa je gotovo, da se bližajo rešitvi tega vprašanja pōtom **federacije** srednje-evropskih držav. Kakšna naj bo ta federacija (državna zveza), je stvar pogodb.

Današnje politično stanje je že iz gospodarskih ozirov nezdružljivo. Trajno to ne more obstati, da nas „morijo“ na železnici vsake dve ali tudi tri ure novi carinarji! Te ozke carinske meje morajo prejeti ali slej pa, ker to je nujna gospodarska zahteva.

Prezreti pa ne smemo, kam bi prišla v tej federaciji pri plebiscitu izgubljena Koroška. Kakor radi priznavamo, da spada Avstrija po svoji naravi k Nemčiji, tako zahtevamo, da se združi slovenska Koroška z nami. Nova odločitev je mogoče bližje nas kot si mislimo, zato pa ne smemo koroškega vprašanja nikdar spustiti z vida, dokler bo na dnevnem redu srednje-evropsko vprašanje.

Rudarska stavka v Trbovljah.

V Trbovljah je nad 12 tisoč rudarjev zapustilo svoje delo, ker s svojimi dosedanjimi prejemki pri današnji dragini ne morejo več shajati.

Trboveljski rudarji zahtevajo zvišanje svojega zasluzka, da bodo vsaj sili hodili na svoje težavno delo. Odločilni gospodje jim pa zasluzka nočejo zvišati.

Trboveljski rudar zasluži na dan povprečno 70 (140?) K. Kaj naj počne s temi krajcarji pri današnji dragini? Na preostaja jim drugega kakor da sežejo po samopomoči in da se branijo s štrajkom. To je jasno in razumljivo za vsakega mislečega človeka.

Samo vlada tega ne razume. Trboveljski rudarji oziroma njihovi zastopniki se bore že celih šest mesecev za priznanje svojih popolnoma upravičenih zahtev. Toda vlada ni nikdar imela časa, da bi se bavila s tako važno zadevo kakor je življenje tisočev rudarskih rodbin! Vlada ima pač čas za razne zlete, za rudarje ga nima!

Po najnovejših poročilih je vlada mnenja, da štrajk ni utemeljen v gospodarskih razmerah delavstva, ampak da so delavce nahujskali „socialisti skrajne levice“. Tako vlada imenuje nekdanje komuniste. Tak odgovor ali izjava je milo rečeno skrajno izzivanje in predrznost, ki mora že itak razgretemu in v borbi za svoj obstanek razvnetemu delavstvu še bolj razpaliti in razplamtiti

Pozor, stariši!

Bliža se novo šolsko leto. Mnogim staršem povzroča pričetek novega šolskega leta velike in težke skrbi. Ne samo skrbi zaradi obleke, učil, prehrane, stanovanja itd. onih otrok, ki jih hočejo poslati v šolo, ampak še bolj skrb, v katero šolo naj bi fanta poslali.

Pred leti je bila rešitev tega vprašanja precej lahka. Vsaj druge višje šole ni bilo kakor gimnazija, pozneje se je pa gimnaziji (ali latinski šoli) pridružila še realka, ki je pa ostala našim kmečkim ljudem skoro popolnoma neznan. Kmetje so poznali večinoma le gimnazijo, že zato, ker navadno niso pošiljali svojih otrok z drugim namenom v mestno šolo, kakor da fantek postane čez leta „gospod“, namreč duhovnik, ki bo „jedel vsak dan meso in bel kruh.“ Nekateri so tudi računali na to, da se „gospod“ ne sme ženiti in da bodo torej domači „jrbali“ za njim, ne pa kakšna „črna baba“.

Za druge vrste študiranih ljudi kmetom ni bilo dosti mar. Poznali so sicer advokate in „medicinske dohtarje“, poznali so okrajne glvarje in sodnike, toda te vrste gospoda nekada — ponekod še danes — za kmeta ni bila gospoda, in ji tudi ni posebno zaupal.

strast in jezo. Namesto da bi vlada mirila in posredovala, pa take besede!

Zakaj ne gre noben minister v rov? In zakaj ne gre v rov za 70 kron na dan? Zakaj zahtevajo ministri za sebe po 2000, reci: **dvatisoč kron dnevno**, rudarju pa hočejo dopovedati, da ima 70 kron zase in za svojo rodbino dovolj? Vladni gospodje bi prav dobro storili, če bi rudarjem hoteli te stvari nekoliko pojasniti!

Zanimivo je, da **stoji danes celokupna Slovenija na strani rudarjev**. Sicer vedo vsi ljudje, da bo družba prevajala vse višje izdatke za rudarske plače na konzumente, t. j. na ljudi, ki rabijo premog, a vendar so vsi na strani rudarjev! — **To je veleznačilno priznanje popolne opravičenosti rudarskih zahtev.**

Značilen pa je ta pojav tudi za razmerje med slovenskim ljudstvom in med vlado. Naše ljudstvo dobro vé, na čigavi strani stoji belgrajska vlada. Ali se je mogoče zato odločilo, da stopi na stran rudarjev v znak protesta proti raznim nastopom centralne vlade napram Sloveniji?

A najsi bo kakor hoče, eno je danes jasno: **Zahteve trboveljskih rudarjev so popolnoma upravičene**, ker so tudi oni ljudje in ne psi, in grda hudobija je, podtikati lačnim ljudem politične namene. In če bi jih tudi imeli — kaj jih ne smejo imeti? Ali so trboveljski rudarji svobodni državljani ali centralistični robje?

To staro naziranje se je danes že močno spremenilo. Danes vé tudi vsak pameten kmet, da ne potrebujemo le domačih duhovnikov, ampak tudi domače sodnike in zdravnike in inženere itd. Zato svetujemo staršem: **Dajte svoje fante v tiste šole, kjer se bodo lahko naučili tega, za kar imajo veselje**, ako imajo seveda tudi potrebne duševne sposobnosti za to.

Opozoriti pa moramo starše še na eno dejstvo, ki danes ni brez važnosti. Mnogo je strok človeškega znanja, ki so jih doslej in jih še danes uporabljajo navadno le za **državno službo**. Državna služba je lepa in idealna reč, toda danes je kruh, ki ga daje državna služba, silno trd. **Uradnik je danes velik revež in bo revež še dolgo ostal!** To si zapomnite! Ostal pa ne bo revež le zaradi slabe plače, **ampak še mnogo večji revež je in bo ostal zaradi svoje izgubljene neodvisnosti**. V tem oziru je uradnik na slabšem kot najslabši rekrut v kasarni. Rekrut mora ubogati in se pokoriti vsakemu povelju, ampak eno tolažbo ima: Rekrutovanje ima svoj konec in potem postane zopet človek, ki je **sam svoj gospod**. Uradnik pa ostane vkljenjen celo svoje življenje! Uradnik ne more niti en-

krat reči: **Danes delam jaz, kar jaz hočem!** Vedno je zvezan na rokah in nogah. Niti misliti ne sme na glas po svoje, ampak mora misliti tako, kakor hočejo drugi!

Zato vam svetujemo: **Pošiljajte svoje otroke v take šole, kjer se bodo izučili stvari, ki jih delajo neodvisne od državne službe**. Takih stanov je precej. Najstarejša neodvisna stanova sta duhovniški in zdravniški. Res je, da tudi duhovnik in zdravnik vstopita v državno službo, ampak **primorana** nista k temu. Potem imamo razne tehniške šole. Tehniku (inženieri) je odprt ves svet; inženier ni prav nič navezan na državno službo. Potem imamo srednje in višje **kmetijske šole** vseh vrst, imamo srednje in višje trgovske šole — in še več vrst šol, ki dajejo človeku tako zna-

nje, **da mu je odprt ves svet**. To je jako važno za mlade ljudi.

Zato naj stariši dobro premislijo pred začetkom šolskega leta, kam bodo poslali svoje otroke. Eno glavnih njihovih misli pa bodi: **Kako bom napravil svojega otroka za neodvisnega človeka?** Kako in kje mu bom zagotovil kar najširšo prostost in možnost **svobodnega gibanja po vsem svetu?** Da bo namreč lahko živel kot **človek** in ne kot večer hlapec. Kajti hlapec je lahko tudi človek, ki je na zunaj jako lepo oblečen, pa je vseeno veliko večji hlapec kakor hlapec na kmetih. Hlapec na kmetih je **neodvisen** in gre lahko, kamor hoče, mnogo je pa lepo oblečenih hlapcev, ki tega ne morejo storiti.

Torej stariši, pozor!

Šolstvo in avtonomija.

Zahtevo po politični avtonomiji utemeljujemo najkrepkeje z dejstvom, da so razni deli prebivalstva na severu in na jugu naše države po svoji kulturi, po socialnem plastovanju, po veri, po svojih šegah in običajih zelo različni ter se jih zato ne da obleči vse v enak jopič. Razvitejši deli prebivalstva potrebujejo drugačno zakonodajo in tudi drugačno upravo kakor pa kulturno, socialno in gospodarsko zaostali deli.

Z razlikami, ki jih je ustvarila narava in razvilo stoletno samostojno življenje, mora pa v prvi vrsti računati šola.

Osnovno vzgojno pravilo je, da se začne s poukom tam, kjer je začela že narava. Otroci vidijo hiše, toda na severu drugačne kakor na jugu in v mestu drugačne kakor na kmetih. V obljudenih industrijskih krajih vidijo otroci že zdavnaj predno začne hoditi v šolo, razne stroje, fabrike in vsakovrstno orodje. Otroci na kmetih ne vedo, kaj je fabrika, zato pa poznajo razne domače živali, poznajo travnike in njive, ki jih njihovi tovariši v mestu prav nič ne poznajo. Mestni otroci poznajo že z malega mestni promet, dočim pozna kmečki otrok le navadno konjsko ali volovsko vprego. Otroci v goratih krajih so drugačni kakor v ravnini. Severni kraji odpirajo otrokom čisto drugačna zemeljska in podnebna čuda kakor v južnih krajih.

Takih razlik bi našli lahko še mnogo. S temi razlikami so pametni in razumni solniki tudi vedno računali in so sestavljali posebne učne knjige za mestne, in posebne učne knjige za poljedelske otroke. To je povsem prirodno in razumljivo. Mestni otroci so začeli spoznavati naravo v umetnem parku in od tam naprej jih je vodila in seznanjala šolska knjiga z njivo in s travnikom, kmečkega otroka pa je vodila šolska knjiga z dežele v mesto. Poučevati je treba od znanega neznano in ne narobe.

Naša vrhovna šolska uprava v Belgradu pa hoče drugače. Ona si je postavila princip: **Vse enako!** Me-

ščanski otrok in kmečki otrok — otrok s severa in otrok z juga — otrok s hribov in otrok z ravnine — vse je enako, vsi so jugoslovanski otroci in te je treba vzgojiti vse po enem kopitu, kakor se dresirajo voljaki v kasarni! Dosledno temu načelu se sestavljajo, pišejo in odpravljajo šolske knjige v centrali za vse kraje in za vse razmere enako, prav po vzoru vojaških vežbovnikov, ne pa po vzoru šolskih knjig!

Če je kje potrebna avtonomija, je potrebna na šolskem polju in sicer iz vzgojnih razlogov.

Potrebna pa je avtonomija na prosvetnem polju tudi še iz drugih razlogov. Poleg navadnega šolskega pouka se poučujejo učenci tudi še v drugih tvarinah, ki so za posamezne okraje koristne. V kmečkih okrajih se bodo otroci seznanjali praktično s kmetijstvom na šolskem vrtu, v mestu pa bodo vadili v delavnicah svoje ročne spretnosti. Kako naj centrala naglo rešuje in sklepa o tem, kje je potrebno eno in kje drugo? Pregled čez celo državo je težak, zelo olajšano pa bi bilo delo, če bi v sličnih stvareh odločale manjše skupine v državi (dežele itd.), ki bi si uredile šolstvo lahko po svojih krajevnih potrebah in razmerah.

Tretji razlog za avtonomijo šolstva je finančne narave. Najboljše bi bilo res, če bi vsak otrok imel lahko svojega učitelja. To pa ni mogoče, ker je predrago. Je tudi tukaj tako kakor na mnogih drugih poljih, da se najlepše misli in najplemenitejši nameni skrhalo na — denarnem vprašanju. Zato je treba določiti neko gotovo razmerje med številom šole obiskujočih otrok in med številom učnega osebja z ozirom na gospodarsko in finančno stanje pokrajine in države. Pokrajine same bi gotovo v smislu državnega okvirnega zakona storile za svoje šole dovolj, imele bi pa zato take šole, ki so tu ali tam najbolj prikladne.

Centralizem se pa na take stvari prav nič ne ozira. Centralizem hoče svojo kasarno; za šolo, namreč za dobro šolo, mu pa ni nič mar.

DOPISI.

Iz blejskega kota. — Sem Vaš naročnik; spočetka sem list le tu pa tam pogledal, sedaj pa vsako številko pazno preberem, ker so članki in razni dopisi povsem mojih misli. Da ima list vedno več privržencev, je zasluga sedanje vlade in tisti njeni ljudje, ki jim ni za državo kot takšno, ampak zgolj za korita. S komurkoli govorim o današnjih razmerah, vsak je prepričan, da žene sedanji režim našo državo v pogubo. Slovenci mirno plačujemo ogromne davke, služimo pri vojaki in mirno trpimo, ljudstvo naše pa nima nobene besede.

Dnevne vesti.

Pazi kam stopiš! Pod tem naslovom je priobčilo glavno glasilo slovenskih centralistov člančič, čegar glavna misel je, da naj ljudje pazijo, kakšno časopisje boro: ali „državotvorno“ ali pa „hujskaško“. Mnogi so pa mnenja, da je hotel pisec tega članka pravzaprav reči: **Pazi, kaj berejo drugi**, in če zapaziš kje koga, ki bere n. pr. „Avtonomista“, ga naznani, da ga bomo dejali ob službo in

Smo kakor molzna kravica. Večkrat se spomnim na širokoustne obljube antante, kako bo poskrbela za samoodločbo milih narodov, sedaj pa vidimo, kako in kaj so ti obljubači napravili iz malega naroda slovenskega, ki so ga porazdelili na več držav. Najbolj žalostno pa je, da je sedaj v Jugoslaviji tako kot je: kjer ima pravico govoriti in odločevati vsak, le naše ljudstvo nič. Poročam Vam, da je nezadovoljnost s temi razmerami med ljudmi velika. To bodo pokazale tudi volitve.

spravili ob kruh, ali pa ga dejali ob glavo. Ker so naši naročniki večinoma neodvisni ljudje, zlasti kmetje, ki jih ne more nobena vlada spraviti ob kruh, nas takč prikriti grožnje prav nič ne vznemirjajo. Čudno pa je, kam smo že prišli v naši „svobodni“ državi! Edin umešten odgovor na take grožnje je sledeči: **Kmetje, agitirajte vsepovsod pri svojih prijateljih in znancih, da se bo število**

naročnikov našega lista čim bolj dvignilo!

O škodljivosti avtonomije za Slovence je govoril zadnje nedeljo na nekem shodu v Starem trgu g. poslanec Majcen. Mi ne privoščimo nikomur nič hudega, ampak gospodu poslancu bi privoščili: ali da bi služil le nekaj časa pri vojaki tam doli kje v Črni gori ali na albanski meji, ali pa da bi nekoliko obšel in iskal pomoči v centralizirani ljubljanski bolnišnici. Prepričani smo, da bi ga „centralizirana“ ljubljanska bolnišnica prav hitro ozdravila od njegovega centralizma, če bi ga na pol mrtvega postavila — na cesto!

Upokojen je g. dr. Alojzij Kraigher, dosednji ravnatelj nekdanje deželne, sedaj državne bolnišnice v Ljubljani. Na „lašno prošnjo“ seveda. Na njegovo mesto je prišel neki drugi gospod, ki ima nalogo, da ljubljansko bolnišnico zapre pred medicinsko fakulteto in tako pripomore, da se ta del slovenskega vsenčilšča v Ljubljani čim prej ubije. To je lepa in vzvišena naloga za slovenskega zdravnika, ki jo bo moral izpeljati na povelje in po želji „slovenskega“ ministra. Ali ne bi bilo lepše, če bi tudi on „na lastno prošnjo“ ...?

Nov zobozdravnik v Ljubljani. V Ljubljano pride te dni nov zobozdravnik. Izdeloval bo kot svoje vrste posebnost tudi zobe, s katerimi bo mogoče grizti meso, kakoršno prodajajo sedaj v Ljubljani. Z druge strani pa nam povedo, da so začeli steklarji z ljubljanskim mesom rezati šipe.

Ponižani in poteptani. Uradniki stokajo. Draginja jim onemogoča že vsako, še tako priprosto in skromno življenje. Ne morejo si nabaviti ne obleke in ne obuvala ne zase in ne za družine. S strahom gledajo ti reveži v bodočnost: bliža se pričetek šolskega leta, ko bo treba kupovati knjige, bliža se zima, ko bo treba preskrbeti drva in premog, a denarja nikjer! Država ga nima, in če ga ima, ga uradniku ne da. Postanskega zaslužka tudi ni — kaj torej? Obup in beda! Včasih so se ljudje, katerim se je slabo godilo, oglašali kakor se oglašajo sedaj trboveljski rudarji, tudi uradniki so se oglašali. A danes? Vse tiho, mirno in mrtvo, kakor na pokopališču. Nihče si ne upa odpreti ust, nikjer nobene pritožbe, nobene prošnje. K večjemu kakšen „patriotski“ poziv na delavce, naj še oni „patriotično“ stradajo, ker tudi uradnik strada — to je vse! Včasih je bilo drugače. Vrstil se je shod za shodom, protest za protestom, pošiljali so deputacije uradniki, pošiljali so jih učitelji — danes pa mir, mir in mir! In zakaj je danes tako? Zato ker imamo demokratsko-absolutistično vladno, (ki ima pri nas svojo glavno oporo v uradniški inteligenci) in ta vlada ne razume nobene šale. Komur ni kaj prav, naj gre oziroma mora iti. To je hud bič, priznati pa je treba, da ga zna naša vlada izborno vihteti, zlasti nad ljudmi, ki so od njene milosti odvisni. Ja, če bi bil na vladi kakšen klerikalec — bogme, to bi bilo vpitje in razsajanje! Pred „demokrati“ pa leži vse ponižno na tleh in lepo čaka — na kosti... Ljudje pa pravijo, da se mora uradnikom že še dobro goditi, ker so tako zadovoljni... Črkostavci n. pr. so pa druge vrste tiči. Oni se oglase, zahtevajo in dobe; kdor se pa ne oglasi, tudi nič ne dobi.

Tako se izpreminjajo časi! Kakor znano, je g. dr. Gosar kot poverjenik za socialno skrb izdal naredbo, s katero je hotel prisilit bogate ljudi in še bogatejše zavode, da zidajo hiše. Takrat se je proti njegovi naredbi dvignilo vse, kar je čutilo le 2 krajcarja v žepu. Danes pa, ko vrednost krone pada v brezno brez dna (te besede so nalašč tako postavljene) in vrednost hiš raste od tisočakov na milijone, se pa nekdanji Gosarjevi nasprotniki deloma češejo za ušesi, češ, zakaj ga nismo ubogali, drugi pa, ki so zidali in ki imajo danes v žepu lep premoženjski prirastek — tu sem spadajo v prvi vrsti banke — danes povzdigujejo dr. Gosarja še bolj visoko kot so visoke njihove palače in pravijo, da če kdo zasluži zahvalo, jo zasluži on. Mi pa pravimo: V upravne svete ga volite, da bo vsaj kaj imel od tega!

Najdalekovidnejši politik v Sloveniji je brez dvoma g. minister Pucelj — kadar gleda skozi daljnogled.

Dvorni statut. V aferi princa Jurija igra važno vlogo takozvani „dvorski

statut“ ali „rodbinski statut“. Po vesteh belgrajskih listov je ta statut zakon, ki velja za člane vladarske hiše. Ta zakon pa je taven in nihče ne ve, kaj v tej postavi stoji. O tem, ali spada tak „dvorski (rodbinski) statut“ v ustavno državo, ne izgubljam besed. Pripominjamo le, da temeljni državni zakon, namreč ustava, o takem „dvorskem statutu“ ničesar ne pove in ga nikjer ne omenja.

Afera princa Jurija. Princ Jurij, starejši brat kralja Aleksandra, je odložil svojo oficirsko šaržo. Kralj je odložitve odobril.

Nova železnica. Kakor izvemo iz dobro poučenega vira, začno graditi novo (Puceljovo) kočevsko železnico že prihodnji teden.

Povsod enaki. Pišejo nam: Nedavno sem se mudil v veseli družbi Čehov in Slovakov v Pragi. Ta mi je rekel, da je »Čeh«, oni je pristavil svojemu imenu besedo »Slovak«. Vprašal sem začuden, kdo je »Čehoslovak«, ako je eden »Čeh«, drugi pa »Slovak«. In vsi so mi v veselju, odkritosrčnem razpoloženju odgovorili, da je v tej njihovi republiki »Čehoslovak« zgolj in edino — žid. Zamislil sem se. Per analogiam: Kdo je pri nas Slovenec, Hrvat, Srb in »Jugosloven«? Poleg Judov so pri nas »Jugosloveni« tudi vsi bivši nemškutarji. — Op. ur.: Točno!

In vino veritas? G. Ivan Ribar, predsednik skupščine je dal pred nekaj tedni večerjo v hotelu „Petrograd“ v Belgradu, kjer so se prav dobro imeli. »Slovenski Narod« poroča o tem sledeče: Posl. Kristan (soc. dem.) je imel zelo duhovit govor. Kristan je sploh znan kot lojalen in vztrajen opozicijski parlamentarec. Med drugim je dejal, da od vlade do opozicije ni daleč, tako tudi od opozicije do vlade. Na tem sestanku pa je prilično težko stališče opozicije, ker so vsi opozicijski razpršeni po dvorani. Potrebna pa je v parlamentu borba, da se tako nazori izčistijo. Tudi nekateri drugi »opozicijski« poslanci so imeli ob tej vinski priliki lakajške govore. Mi si dovoljujemo s svoje strani zgolj opombo, da se pri nas v Sloveniji zapirajo bolnice, šole in da državno uslužbenstvo gladauje z bajtarji in delavci vred! Samo to — iz delovanja »naših« poslancev!!!

„Slovenski Narod“ piše pod naslovom „Čigav je „Avtonomist“ sledeče: „Že svoječasno smo ugotovili, da se „Avtonomist“ rad izdaja za napreden organ, da pa je v resnici list, ki ga vzdržujejo klerikalci s svojim denarjem v prvi vrsti zato, da bi napravil zmedo v naprednih vrstah. Da je bila ta ugotovitev točna, nam jasno kaže stališče, ki ga je ta list, čigar urednik je obenem nastavljenec Katoliške tiskarne, zavzel napram vsesokolskemu zletu. Ta zlet je bil gotovo prireditelj, kakršnih je Ljubljana videla še malo, prireditelj, ki je vzbudila doma in na tujem največjo pozornost, a tudi priznanje. A to veličastno manifestacijo narodne misli je „Avtonomist“ odpravil s to-le značilno notico: „V Ljubljani je bil koncem preteklega in začetkom tega tedna vsesokolski zlet. V teh dneh smo videli v Ljubljani mnogo v sokolsko obleko oblečenih domačih ljudi, toda med temi nobenega Sokola. Pač — enega le in ta odtehta vse: To je bil gospod minister Pucelj, minister za kmetijstvo in za vodo.“ — Ako ne bi vedeli, da je to notico napisal Joža Petrič, bi se razgrel, tako pa nas pušča »Avtonomistove“ infamije docela hladne. Prepričani pa smo tudi, da i ministra Ivana Pucelja ne bo spravilo iz ravnotežja bedasto zajedavanje klerikalnega trobila v njegovo osebo.“

Notico v zadnji številki „Avtonomista“ o sokolu g. ministru Pucelju je razumel vsak, tudi največji idiot in kreten v Sloveniji kot šalo — mogoče tudi zlobno — naperjeno na g. ministra Pucelja in ne na sokolstvo ali orlovstvo ali kakšno drugo telovadno privatno društvo, ki nam ni nič mar. Še enkrat bodi rečeno: vsak idiot. — Izrečno pa bodi omenjeno, da oni, ki je pisal zgornjo notico v „Narod“, ne spada med idiote in kretene...

„Slov. Narod“, danes glavno glasilo za javno zaspasnost v Sloveniji, jutri pa glavno glasilo slovenskih samostojnih kmetov in gospoda ministra Pucelja, se rad pohvali, da je star že nad 50 let. — Se mu pozna.

„Avtonomist“ in sokolstvo. Kakor je razvidno iz predstojee notice, se je „Slov. Narod“ obregnil ob mojo osebo zaradi nekega mojega premalega spoštovanja pred sokolstvom. Brez ozira na to, ali sem jaz napisal dotično notico v zadnji številki „Avtonomista“ ali ne, naj mi bo dovoljeno povedati o sokolstvu itd. svoje zasebno mnenje: Jaz — oha, brez „jaz“, ker se pišem Petrič in ne Pustoslemšek — torej da začnem še enkrat: „Sem velik nasprotnik vsake telovadbe in vsakega „športa“, pa naj se že potem goji v rdečih srajcah pod kakšno tičjo firmo ali pa v belih srajcah pod kakšno drugo. Sem pa velik prijatelj cirkusa in gugalnic pod Tirolijem in rad žvižgam (seveda, na vse). S tem pa nočem reči, da sokole ali orle itd. sovražim. Hočem reči le, naj se vsak prekopicava, kjerkoli se hoče in dokler se hoče, naj pa vsled raznih telesnih spretnosti nikar ne zahteva kakšnega posebnega respekta od drugih ljudi, ki na te spretnosti ne polagajo nobene važnosti. Kar se pa tiče neke iz zgornje „Narodove“ notice prikrito izzvenjajoče grožnje, moram pa povedati, da me „Narodovih“ groženj ni prav nič strah. Saj se še svoje žene ne bojim. — J. Petrič, rdeči jezuit, prevraten element, klerikalni trobentar itd., itd. in oženjen.

Naročnino na „Slov. Narod“ je odpovedal g. minister Pucelj. Tako slabo ga je ta list branil.

„Slov. Narod“ me zadnje čase večkrat z veliko naslodo imenom napada. To ni zame nič hudega. Če misli uredniški odbor, da je to dobro in da si bo list na ta način nazaj pridobil svoj pod sedanjim vodstvom že zdavnaj izgubljeni ugled, naj kar mirno nadaljuje. Za dolgčas, ki ga „Narod“ vsak dan pro-

daja, se itak nihče več ne zmeni in ljudje so nanj naročeni le še, ker ima list veliko obliko, prikladno za zavijanje paketov. Ampak nekaj drugega je, kar je bolj zanimivo. Ko sta se namreč peljala g. minister Pucelj in „Narodov“ poročevalec skupaj ogledovat lepe kraje, kjer bo tekla nova kočevska železnica — če bo —, je baje dejal g. minister gospodu poročevalcu: „Zakaj pa ne napadate nič več „Avtonomista“? „Dajte jih, dajte!“ „Narodov“ poročevalec se je v znak pritrditve globoko priklonil, ker ni vedel, kaj pravzaprav hoče g. minister. G. minister Pucelj je namreč zelo brihten in z vsemi mazili namazan in je računal na to, da bo na ta način on imel mir, morebitne napade etc. naj pa „Narod“ prenaša. Če se bo ta načrt obnesel ali ne, je druga stvar. Kot star znanec pa povem g. ministru: Le še malo časa in „Narod“ Te bo poskušal dreti in viti še bolj kot Kočevjar zajca! Samo znal bržkone ne bo, in to bo hudo. — J. P.

Popravek. Prejeli smo sledeči dopis, ki ga rade volje priobčujemo: V uvodnem članku „Avtonomista“ št. 33. je rečeno, da dela nasprotstvo med Poljaki in Rusini tudi verska razlika, ker so Rusini pravoslavni. To ne drži. Rusini so večinoma zjedinjeni (uniati). Zaradi vere si niso nikoli nič očitali, pač pa mnogokrat zaradi starih krivic, katere so delali Poljaki Rusinom na narodnem in gospodarskem polju. Do l. 1848. Rusini sploh niso smeli pisati v svojem jeziku. — S spoštovanjem udani A. K.

Listnica uredništva: G. M. M. v V. pri M. — Vaši v dopisu z dne 17. avgusta t. l. izraženi želji bomo ustregli v prihodnjih številkah. Pozdrav! —

Gospodarstvo.

Različne carine.

Kmet obdeluje zemljo in prideluje razne poljske pridelke. Dohet in trden kmet pridelava navadno več kakor sam potrebuje. Ako ne pridelava dovolj žita, redi več živine, katero proda in za izkupiček kupi moko, obleko itd. V splošnem mora torej več pridelati kakor potrebuje za svoj živč. Če je pa mal kmet, si mora primanjkljaj zaslužiti ali kot dninar ali pa s kakšno domačo obrtjo.

Svoje pridelke pripeljejo kmetje navadno na sejm na prodaj. Tudi obrtniki pripeljejo tja svoje izdelke. Obrtnik potrebuje živč od kmeta, kmet pa od obrtnika orodje. Cene na sejmovih se ravna po množini blaga, ki je naprodaj.

Na te domače cene pa znatno vpliva tuja konkurenca. Če vedo obrtniki, da je n. pr. žito iz Amerike cenejše kakor domače, raje kupijo žito in moko pri mestnem trgovcu, ali pa se morajo kmetje prilagoditi tujim cenam. Isto velja za obrtnike. Če tuja fabrika cenejše prodaja, gredo kmetje v fabriko kupovat, ali pa morajo obrtniki v cenah popustiti.

Ta način kupčevanja bi imenovali normalno stanje. Cene se določajo na podlagi svetovnih cen, ker blago lahko prehaja neovirano iz kraja v kraj. Tako stanje vlada na Angleškem.

Vsi kraji na zemlji pa niso enako rodovitni. Naravno je, da mora biti na primer žito v rodovitnih krajih cenejše, ker so tam tudi delovni stroški manjši. Žito iz takih krajev je lahko poceni, da se v manj rodovitnih krajih pridelovanje žita niti ne izplača. Ker pa država, zlasti taka, ki se rada vojskuje, neohodno potrebuje pridelovanje žita doma, v lastni deželi, zato mora svoje kmete pred tujo konkurenco zavarovati z uvozno carino.

Tako uvozno carino smo imeli tudi v Avstriji kot branilo pred ameriškim žitom. Ta carina je znašala 6 krajcarjev pri kilogramu. Mi bi bili prej lahko dobivali dobro belo moko po 12 krajcarjev za kilogram, vsled uvozne carine pa smo jo plačevali po 18 krajcarjev. Uvozna carina je bila dobra za velike kmete in veleposestnike, podražila pa je življenje malim kmetom in meščanom.

Tudi danes imamo uvozno carino na žito. Če bi uvozne carine ne imeli, bi dobivali ameriško moko preko Trsta

cenejše v Slovenijo kakor pa moko iz Banata, torej iz lastne države.

Včasih so rekli, da uvozna (ali zaščitna) carina pospešuje podjetnost in delavnost veleposestnikov, češ, da bodo z ozirom na lepe dobičke še več nasedli in obdelali. To se pa ni nikdar zgodilo, ampak veliki posestniki so rajše zahtevali — povišanje carine, če se jim je zdelo prilika ugodna.

Nasprotna uvozni carini je izvozna carina one vrste, ki naj izvoz pospešuje oziroma omogoča. Take carine imenujemo premije. Take premije je plačevala n. pr. avstrijska vlada fabrikantom sladkorja na Češkem. Sladkor smo plačevali prej okoli 40 krajcarjev za kilogram. V tej ceni je bil pa zapopaden že velikanski državni davek na sladkor (današnja „trošarina“). Za oni sladkor pa, ki so ga češki fabrikantje prodali na tuje, jim ni bilo treba plačati tega davka, ampak so dobili še za vsak kilogram na tuje prodanega sladkorja iz državne blagajne neko premijo, da so lažje konkurirali na svetovnem trgu. Zato so plačevali na Angleškem avstrijski (češki) sladkor po 12 krajcarjev za kilogram, mi pa po 40.

Druge vrste izvozna carina je tista, ki jo imamo mi danes pri nas na žito, mast, živino itd. S to carino hoče država izvoz najpotrebnejših živil omejit (prohibitivna carina). Če velja na pr. cent pšenice na svetovnem trgu 1000 naših kron, lahko prodaja tudi naš žitni pridelovalec svoje žito doma ali pa v tujino po 1000 kron. Če pa mora plačati izvozno carino od centa recimo 200 K, more prodati doma cent žita, le za 800 kron, sicer ga noben izvoznik ne kupi. Če bi kupil izvoznik žito doma po 1000 kron in plačal še izvozno carino, ga ne bi mogel prodati, ker ga tujina lahko dobi dovolj po svetovni ceni.

Slučaj, da mora pridelovalec žita prodajati vsled izvozne carine žito doma cenejše, pa nastopi le takrat, če je žito doma dovolj. Če pa žito doma ni dovolj, je učinek le ta, da ostane žito pač doma, cena pa ne pade, ker je domače povpraševanje dovolj veliko in se zaradi izvozne carine ne splača prodajati žito drugam. Seveda je treba v takih slučajih ukiniti tudi uvozno carino, kajti sicer bi obstajala nevarnost, da domače povpraševanje po blagu nažene cene tudi nad svetovno ceno in sicer za toliko, kolikor znaša uvozna carina.

Kdor ima to pred očmi, kar smo ravnokar povedali o carinah, bo lahko sam presodil, ali bomo imeli v doglednem času nizke cene za žito ali ne. Upo-

števati pa je treba pri teh računih tudi vrednost našega denarja, ki je mnogo bolj odločilnega pomena kakor vsa carinska politika.

je, celo tudi za vinogradnike same bo to pravi zaklad v smislu spoznavanja, kaj premore vinogradništvo v naši domovini.

Navzoči so bili številni zastopniki te panoge, ki so prihili iz cele Slovenije. Razvila se je živahna debata v katero so zlasti posegali gg. Legvart, Dragotin Hribar, inž. Lenarčič, Heinrichar, Hing, Slokar, Caleri i. dr. Vsi so se izjavili za čimprejšnjo otvoritev borze. Izmed sebe so izvolili šestoročlanski odbor, sestojč iz gg. Heinricharja, Hinga, Rajha, Šuteja, Lahovnika in Premrova. Ta odbor bo preštudiral zlasti usance, ki jih potem predloži plenumu, da jih ta uveljavi na borzi, s čemer bi se tudi naša produkcija mogla za svetovni trg primerneje urediti, kajti dosedanja se ravna le zelo malo in poredkoma na standardne tipe, povečini je le popolnoma divja.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

(Od 8. do 17. septembra.)

Delo na razstavnem prostoru redno napreduje. Skoraj vsi paviljoni so že dogotovljeni. Treba bo samo še očistiti prostor in paviljone opremiti. V lastnem interesu vseh razstavljalcev je, da pravočasno naznanijo svoje želje glede posebne opreme in dekoracije prostorov in paviljonov.

Vožne olajšave za razstavljalce in posetnike pokrajinske obrtne razstave. Prometno ministrstvo in ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani je dovolilo vsem razstavljalcem in posetnikom razstave na vseh železniških progah naše države polovično vožnjo, tako za osebni promet, kakor za dovoz in odvoz razstavnega blaga. Tozadevne legitimacije se bodo te dni razposlale v vse kraje naše države tako, da si jih bo lahko vsakdo pravočasno nabavil. Opozorjamo pa na to, da je legitimacija brez znaka oziroma znak brez legitimacije neveljaven. Znak se je uvedel zato, da se vse posetnike razstave takoj spozna in se jim lahko gre na roko, brez da bi bilo treba dolgo povpraševati.

Preskrba prenočišč za obiskovalce razstave. Vse zunanje obiskovalce in razstavljalce opozorjamo, da jim na željo preskrbi prenočišče stanovanjski odsek razstavnega odbora, ki bo ves čas razstave permanentno v službi. Priporočamo vsem razstavljalcem, da se tega odseka v najizdatnejši meri poslužijo, da se na ta način prepreči vsako

odiranje. Vse tozadevne želje se lahko takoj sporoče temu odseku z natančno navedbo, za koliko oseb in dni se želi prenočišče, skupno ali posamezno itd. Istotako se naj vse event. pritožbe glede prenočišč temu odseku sporoče.

Pisarna razstavnega odbora se nahaja na razstavnem prostoru v Prešernovi ulici, kamor se naj blagovolijo obrniti vsi zainteresirani, kjer dobe vsa pojasnila in navodila za razstavo.

Vinska razstava v Mariboru. Na „Pokrajinski obrtni razstavi v Mariboru, ki bo od 8. do 17. septembra 1922., bo zraven drugih nešteti za narodno gospodarstvo koristnih predmetov zanimala prizadete kroge iz tu- in inozemstva gotovo tudi vinska razstava. Zastopana bodo vina iz sledečih vinskih okolišev: Ljutomerski, Radgonski, Mariborski, Ptujski, Haloški, Pohorski, Celjski, Slovenjegraški in Bizeljski vinski okoliš, prijaviteli so se in bodo razstavili svoja vina pod okriljem vinarkega in sadjarskega odseka kmetijske družbe za Slovenijo v Mariboru vinogradniki v velikem številu; razstavljenih bo nad 160 vinskih sort. Ta vina bodo razstavljena v posebni dvorani, ki obsega kakih 90 kvadratnih metrov. Vsak obiskovalec obrtne razstave bo imel priliko prepričati se o kakovosti proizvoda naše vinske trte iz vseh krajev mariborske pokrajine. Za vinske trgovce, hotelirje, gostilničarje, kavarnar-

Najnižji tečaj krome. Pretekli teden so cenili v Švici na curiški borzi vrednost naših 100 kron le še na 1 frank 45 centimov. To je bila najnižja doslej na borzi „dosežena“ vrednost naše krome. Prihodnji dan se je vrednost krome nekoliko popravila, namreč na 1 frank 50 centimov.

Narodna banka in vrednost dinarja. Narodna banka je na Zagrebški in beograjski borzi nastopila, da „podpre“ dinar (krono). To dela na ta način, da dá kupcem tujih vrednot dovolj zahtevanih tujih vrednot na razpolago in tako tlači ceno dolarju, franku, liri itd. Te vrednote kupuje Narodna banka z zneski, ki jih je dobila iz Amerike na račun ameriškega posojila. Z ameriškim posojilom torej vlada direktno plačuje dolgove nekaterih trgovcev v inostranstvu. To je jako lepo in za trgovce prav ugodno, samo tega se bojimo, da bo dolarjev za tako razmetavanje prehitro zmanjkalo. A kaj potem? „Dann fahr' mir' wieder Eisenbahn!“

Preddela za ustanovitev borze v Ljubljani. V ponedeljek, dne 21. t. m. se je zbrala v prostorih „Slovenske banke“ v Ljubljani druga važna skupina trgovskih krogov t. j. zastopniki lesne trgovine in industrije k seji, na kateri je predsednik pripravljalega odbora za ustanovitev borze g. Legvart kratko poročal o dosedaj dovršenih preddelih, očrtal pomen in potrebo skorajšnje otvoritve borze, katera je za naše narodno gospodarstvo sploh eminentnega pomena.

Cene živine. V Zagrebu je na Veliki Šmaren velik semenj, takozvano „kraljevo“. Na tem sejmu so prodajali: vole prve vrste do 36 K za kilogram žive teže, vole druge vrste do 28 K, tretje vrste do 18 K. — Krave prve vrste do 30, druge vrste do 24, tretje vrste do 16 K. — Teleta prve vrste do 46 K, druge vrste do 40 K. — Svinje do 87 K.

Zitne cene. V Zagrebu so plačevali za 100 kg pšenice, postavljeno na postajah v Bački do 1880 K, rž do 1600 K, fižol 1300 K, moka št. 0 do 2800 kron. Prodalo se je po teh cenah prav malo in je blago po teh cenah težko dobiti. Kakor vse kaže, cene ne bodo zlepa popustile.

Vrednost denarja. V Curihu je veljalo 100 naših kron v četrtek 1 frank 47 centimov. Na zagrebški borzi pa je veljal istega dne 1 dolar 328 kron, 1 češka krona okoli 12 kron, 1 lira do 15 K.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

VILJEM TREO
ARHITEKT IN STAVBENIK
Ljubljana

prevzame vsa dela visoke stavbe, kakor adaptacije starih hiš in izvršitev novih stavb, sestavo načrtov in proračunov.

Ali ste se že naročili na revijo „Novi Zapiski“?

Popolnoma varno
naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI
V LJUBLJANI

r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve
1. 1923 v svoji lastni palači ob
Miklošičevi cesti poleg hotela
„Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo
po 5% brez odbitka rent-
nega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se
obrestujejo po 4 1/2%.

Hranilne vloge so vezane na
dobo četrta leta po 5 1/4%,
na dobo pol leta po 5 1/2%.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, — Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Manufaktorni oddelek Gospodarske Zveze

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 29 na dvorišču

Velika zaloga sukna za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakovrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in debelo.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Djkovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.